

2.9.2025

OPH- 5217-2025

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi varhaiskasvatustalain muuttamisesta

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (myöhemmin Karvi) kiittää sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua *hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi varhaiskasvatustalain muuttamisesta (HE 55/2025 vp)*. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi yksityisen päiväkotitoiminnan rekisteröintimenettelystä, jolloin nykyisestä yksityisten palveluntuottajien lupamenettelystä luovuttaisiin.

Lähtökohtaisesti kannatamme esitystä, joka toteutuessaan sujuvoittaisi yksityisen päiväkotitoiminnan aloittamista. Haluamme kuitenkin tuoda esiin huolestamme varhaiskasvatustalain politiikan hajanaisuudesta. Edellinen muutos, jossa siirryttiin ilmoitusmenettelystä lupamenettelyyn, tuli voimaan 1.1.2023 ja sisälsi siirtymäajan vuoden 2026 loppuun saakka. Nyt käsiteltävä esitys astuisi voimaan jo vuoden 2026 alussa, eli kesken siirtymäajan. Lisäksi tilannetta monimutkaistaa käynnissä oleva valtion aluehallinnon uudistus, sekä kyseisen uudistuksen ja esityksen vaikutukset tammiukuussa 2024 avattuun Soteri-rekisteriin. Näistä syistä ehdotamme, että lain voimaantulon ajankohtaa arvioidaan uudelleen.

Kunnan on järjestettävä pedagogisesti laadukasta ja turvallista varhaiskasvatusta siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Yksityiset päiväkotitoimijat täydentävät julkista varhaiskasvatusta. Lupamenettelystä luovuttaessa pidämme tärkeänä päiväkotitoiminnan rekisteröintiä ja erityisesti sen pohjaksi tehtyä tarkastelua siitä, että palveluntuottaja ja toimipaikat täyttävät niille säädetyt taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset. Esityksessä painotetaan, että kunnan lakisääteinen tehtävä yksityisen palveluntuottajan ohjauksessa, neuvonnassa ja valvonnassa pysyisi ennallaan.

Kannatamme sitä, että kunta yksityisen varhaiskasvatustalain ensisijaisena valvontaviranomaisena on jatkossakin mukana rekisteröintiprosessissa, ja suorittaa muun muassa toimitilojen tarkastuksen. Kuten esityksessä painotetaan, lasten edun toteutumisen varmistamiseksi on keskeistä, että tarkastustoimintaa tehdään ennakkolisesti. Varhaiskasvatustalain kuormittumisen näkökulmasta pidämme hyvänä sitä, että rekisteröintiprosessi pysyisi soveltuvin osin samana kuin lupamenettelyssä. Tällöin Aluehallintovirastoissa ja kunnissa kehitettyjä toimintamalleja ei tarvitsisi tarpeettomasti muuttaa.

Säännöllinen vuorovaikutus ja toimiva yhteistyö kunnallisten järjestäjien ja yksityisten palveluntuottajien välillä on välttämätöntä varhaiskasvatustalain laadun turvaamiseksi. Kansallisia arviointeja valmistellessa olemme havainneet, että kuntien tiedot alueellaan toimivista palveluntuottajista, kuten yksityisten päiväkotien johtajien yhteystiedot, ovat toisinaan puutteellisia.

2.9.2025

Valvontaviranomaisen tehtävien hoitaminen edellyttää sitä, että kunnilla on ajantasainen tieto alueellaan toimivista yksityistä toimijoista. Toivomme, että esityksellä voitaisiin vastata tähän tarpeeseen.

Esityksen toteutuessa Aluehallintovirastojen ja kuntien tulee yhteistyössä varmistaa, että lupamenettelyä edeltäneen ilmoitusmenettelyn kautta rekisteröityneiden toimijoiden toiminta täyttää ajantasaiset vaatimukset. Varmistus on keskeistä erityisesti niiden palveluntuottajien osalta, joiden toimintaa ei ole muutosten välissä arvioitu, tai arvioinnista on kulunut pitkä aika. Näin huolehditaan siitä, että mahdolliset puutteet havaitaan hyvissä ajoin ja korjataan.

Varhaiskasvatuksessa on tapahtunut viime vuosina useita lakimuutoksia, joilla on ollut suoria tai epäsuoria vaikutuksia arviointitoimintaamme. Olemme laatineet yhteistyössä Aluehallintoviraston kanssa varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmään Valssiin työkalun, jolla kunnat voivat arvioida ohjaus-, neuvonta- ja valvontavelvoitteen toteutumista. Esityksen toteutuessa tämä arviointityökalu on muutettava vastaamaan Aluehallintoviraston päivittämää ohjetta rekisteröinnistä. Myös tämän vuoksi pidämme kannatettavana sitä, ettei rekisteröintiprosessi muutu lupamenetelystä kohtuuttomasti.

Varhaiskasvatuksen kenttää on viime vuosina kuormittanut lainsäädännön ja ohjausasiakirjojen toistuva muuttuminen lyhyellä varautumisajalla. Vaikka monet uudistuksista ovat olleet perusteltuja, on niiden toimeenpano edellyttänyt järjestäjiltä nopeaa reagointia ja resursseja. Säästöjen sijaan muutokset ovatkin tuottaneet usein lisäkustannuksia sekä paikallisille että meille kansallisille toimijoille. Vaarana on, että uusi esitys vahvistaa mielikuvaa varhaiskasvatuksen hajanaisesta päätöksenteosta, ja lisää painetta jo valmiiksi kuormittuneelle kentälle. Arviointituloksemme ovat osoittaneet systemaattisesti, että kansallisten uudistusten juurruttaminen osaksi arjen toimintaa on ollut haastavaa, koska ohjausjärjestelmä on ollut jatkuvassa muutoksessa (ks. esim. Repo ym. 2018; 2019; Kannel ym. 2023; Kuusiholma-Linnamäki ym. 2023).

Helsingissä 2.9.2025

Harri Peltoniemi
Johtaja
Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

Kirsi Hiltunen
Yksikön johtaja
Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

2.9.2025

Lähteet

- Kannel, L., Kuusiholma-Linnamäki, J., Harju-Luukkainen, H., Heiskanen, N., Kuusisto, A. & Kulmala, V. (2023). Paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Julkaisut 28:2023. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/Karvi_2823_0.pdf
- Kuusiholma-Linnamäki, J., Sarkkinen, T., Vlasov, J., Fonsén, E., Heikkinen, S., Hjelt, H., Lahtinen, J., Lohi, N., Mäkelä, M., Siippainen, A. (2023). Päiväkodin johtajan työ: Johtamiskokonaaisuudet, varajohdamisen rakenteet ja johtajan työhön kohdistuvat odotukset. Julkaisut 29:2023. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/Karvi_2923.pdf
- Repo, L., Paananen, M., Mattila, V., Lerkkanen, M.-L., Eskelinen, M., Gammelgård, L., Ulvinen, J., Hjelt, H. & Marjanen, J. (2018). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2016 toimeenpanon arviointi – Varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöönotto ja sisällöt. Julkaisut 16:2018. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman-toimeenpanon-arviointi_2018.pdf
- Repo, L., Paananen, M., Eskelinen, M., Mattila, V., Lerkkanen, M.-K., Gammelgård, L., Ulvinen, J., Marjanen, J., Kivistö, A. & Hjelt, H. (2019). Varhaiskasvatuksen laatu arjessa – Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Julkaisut 15:2019. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_1519.pdf

